

УДК 81:130.2

Зеленська О. П.

НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НЕЛІНГВІСТИЧНІЙ МАГІСТРАТУРІ

У статті розглядаються питання навчання діалогічного мовлення, зокрема його форм, здобувачів вищої освіти в нелінгвістичній магістратурі, які є суб'єктами педагогічної, науково-дослідної, проектної, організаційно-управлінської та інших видів діяльності, в умовах сучасної комунікативної парадигми. Характеристика і мета навчання діалогічного мовлення та діалогу – складники компетентності (мовленнєві, навчальні, організаційні, інтелектуальні та компенсаторні вміння), психологічні особливості діалогу (ситуативність, реактивність, синхронність, економічність, експресивність), комунікативні функції діалогічного мовлення (повідомлення та запит інформації, обмін думками, обґрунтування своєї точки зору, заперечення тощо) – зумовили вибір форм навчання, серед яких можна виділити діалог-розпитування, навчальний діалог, переклад діалогів іноземною мовою, проблемний діалог, природний діалог, еферентний діалог, аферентний діалог, бесіди тощо.

Ключові слова: нелінгвістична магістратура, здобувач вищої освіти, іноземна мова, діалогічне мовлення, форми навчання діалогічного мовлення, компетентність, комунікативна компетенція.

Модернізація вищої освіти в Україні однією з основних цілей визначила формування нового типу особистості, яка відзначається самостійністю, активністю, практичністю, відповідальністю за свої поступки, прагненням до успіху, тобто підготовку кваліфікованого, компетентного, відповідального працівника, який вільно володіє своєю професією, здатний ефективно працювати за своїм фахом на рівні світових стандартів, готовий до постійного професійного зростання, зміни економічної кон'юнктури, соціальної та професійної мобільності.

Майбутні магістри мусять мати не лише фундаментальні знання, але й вміти творчо використовувати різні методики, спиратися на досвід, отриманий у процесі навчання, оскільки сучасному суспільству потрібні фахівці, здатні приймати нестандартні рішення, самостійно оволодівати знаннями та вирішувати різноманітні проблеми. Навчання в магістратурі загалом та підготовка з іноземної мови зокрема мають бути спрямовані перш за все на розвиток креативності, оскільки інноваційні процеси завжди носять творчий характер і вимагають застосування методів креативного менеджменту. При цьому центральним суб'єктом інноваційних систем є інноватор – робітник інноваційної сфери [7].

Мета статті - схарактеризувати навчання іншомовного діалогічного мовлення на нелінгвістичних спеціальностях здобувачів ступеня «магістр».

Зміст навчання фахівців у нелінгвістичній магістратурі передбачає спеціальну підготовку, науково-дослідну роботу, а також підготовку із загальноосвітніх дисциплін. Навчання іноземної мови (ділової чи мови для спеціальних цілей) є самостійним завершеним курсом, що має свій зміст і структуру та є невіддільною частиною загальної програми з підготовки кваліфікованих фахівців. «Для спеціалістів з вищою освітою <...> знання іноземної мови стає не тільки засобом отримання інформації з оригінальних джерел, але й засобом професійної комунікації, під час якої здійснюється певний прагматичний ефект. <...> в умовах навчання іноземної мови в неможливому навчальному закладі необхідним є формування не тільки загальної, але й спеціалізованої комунікативної компетенції в професійній і трудовій сферах спілкування в зв'язку з потребами професійної діяльності в галузі майбутньої спеціальності» [2]. Навчання іноземної мови в нелінгвістичній магістратурі є професійно та комунікативно орієнтованим, сприяє розвитку нових і удосконаленню мовних компетенцій, набутих здобувачами вищої освіти освітнього рівня «магістр» у курсі бакалавриату, комунікативної компетенції (мовленнєвої, мовної, професійної, навчально-пізнавальної та виховної), передбачає взаємопов'язане навчання різних видів мовленнєвої діяльності на основі оптимального співвідношення читання, мовлення, аудіювання, письма та перекладу.

Різними аспектами діалогічного мовлення та методики його навчання займалися вітчизняні та зарубіжні науковці, такі як: А. Алхазішвілі, М. Бахтін, В. Біблер, О. Борзова, М. Бубер, Г. Гадамер, М. Гайдегер, Н. Грачова, І. Зимня, Ф. Ісхакова, А. Миролюбов, А. Петрашук, Г. Мільруд, Т. Олійник, Ю. Пассов, В. Роме-нець, С. Рубінштейн, В. Скалкін, Н. Скляренко, О. Тарнопольський, Є. Шубін, J. Anderson, N. Bilbrough, H. Clark, L. Dawes, M. Kryuch, S. Thornbury та інші. Однак окремі аспекти навчання усного мовлення, зокрема діалогічного, які вимагають теоретичного та експериментального дослідження, такі як методика навчання діалогічного мовлення, можливості застосування інформаційно-комунікативних технологій для навчання діалогічного мовлення здобувачів вищої освіти освітнього рівня «магістр», формування в них комунікативних навичок, організованого, цілеспрямованого та керованого процесу формування діалогічних умінь тощо, не знайшли ще досить аналізу та висвітлення. Проблема навчання діалогічного мовлення є однією з головних у методиці навчання іноземних мов, тому що в цій галузі спостерігаються певні недоліки, зумовлені, на наш погляд, недостатньою розробленістю відповідних розділів методики. Тому є потреба подальшого обговорення питань навчання діалогічного мовлення, зокрема форм його навчання. Труднощі розвитку навичок

та умінь діалогічного мовлення зумовлені як самою природою цього виду мовленнєвої діяльності, так і тим, що в підручниках і посібниках не вистачає ефективних вправ для їх розвитку. Методичне забезпечення живого іншомовного спілкування є нині предметом великої дослідної роботи, адже головним для комунікативно орієнтованого навчання є навчання через навчально-комунікативну діяльність, що наближена до реальної [3].

Мовлення – це навчання того, як слухати, думати, розуміти, оцінювати, навчання того, як висловлюватися щодо того, що він чи вона почули від інших осіб у реальних життєвих ситуаціях [10].

Діалогічне мовлення – це об'єднане ситуативно-тематичною спільністю та комунікативними мотивами поєднання усних висловлювань, послідовно породжених двома чи більше мовцями в безпосередньому акті спілкування [8, с. 6]. Діалогічне мовлення – безпосереднє мовленнєве спілкування двох осіб (мовлення декількох осіб називають полілогом); процес і продукт мовленнєвої діяльності комунікантів, під час якої кожне висловлювання звернене безпосередньо до співрозмовника, співрозмовники постійно міняються ролями мовця і слухача [4, с. 88]. Компетентність у діалогічному мовленні – це здатність реалізувати усну мовленнєву комунікацію в діалогічній формі у сферах і ситуаціях спілкування, важливих для тих, хто навчається, у відповідності до комунікативних завдань. До компетентності в діалогічному мовленні відносяться мовленнєві вміння (ініціювати та закінчувати діалог; підтримувати спілкування, використовуючи лінгвістичні та фонетичні знання; адекватно реагувати на репліки співрозмовника; використовувати форми, характерні для діалогічного мовлення та емоційно оформляти діалог; підтримувати запропоновану співрозмовником тему та переходити до інших тем; дізнаватися про нову інформацію та повідомляти свою; адекватно реагувати на репліки співрозмовника та комбінувати репліки відповідно до комунікативних намірів; адекватно поводитися в комунікативних ситуаціях, дотримуватися мовленнєвого етикету, характерного для носіїв іноземної мови); навчальні вміння (використання електронних засобів навчання, вміння використовувати опори різного плану); інтелектуальні вміння (вміння передбачити можливу репліку співрозмовника, класифікувати, схематизувати, критично оцінювати, використовувати отриману інформацію та адекватно на неї реагувати, висловлювати свої думки, точку зору, робити коментарі щодо отриманої інформації), організаційні вміння (вміння самостійного навчання, швидкого та правильного орієнтування в умовах спілкування, забезпечення зворотного зв'язку, реагування на репліки співрозмовника, знаходження адекватних засобів для передачі змісту повідомлення та правильного вибору змісту акту повідомлення) та компенсаторні вміння (використання мовної та контекстуальної здогадки для розуміння співрозмовника, вміння використовувати синоніми, антоніми, відповідні мовленнєві кліше, залучати адекватні невербальні засоби спілкування, вміння повертатися до раніше сказаного, спрощувати фрази тощо). Під час навчання діалогічного мовлення формуються такі компоненти комунікативної компетенції, як лінгвістична компетенція, мовленнєва компетенція, предметна компетенція, науково-дослідна компетенція, прагматична компетенція, дискурсивна компетенція та соціокультурна компетенція.

Мета навчання діалогічного мовлення здобувачами вищої освіти освітнього рівня “магістр” – вміння виступати як з підготовленим, так і не підготовленим повідомленням, уміння вести діалог з партнерами (в майбутньому з колегами, партнерами, клієнтами тощо) та адекватно реагувати на репліки свого співрозмовника, брати участь у дискусіях, обговореннях, вміти робити презентації [9, с. 222–223]. Навчання діалогічного мовлення пов'язане з навчанням активного мовлення, яке в сучасних умовах є інтелектуальним видом іншомовної мовленнєвої діяльності з акцентом на доказове міркування та обґрунтованість логічних аргументів, які наводяться в мовленні. Стає очевидною необхідність посилення практичної та комунікативної спрямованості навчання іноземної мови в нелінгвістичній магістратурі, оскільки усне мовлення як форма мови, що є дуже важливим засобом людського спілкування, функціонує, розвивається, засвоюється та нормалізується в процесі комунікації та існує в контактах між людьми. Тому навчання іншомовного мовлення має спиратися на живе спілкування. Мовленнєве спілкування не є простим знанням мови, оскільки воно вимагає від здобувача не тільки вираження власних думок, співвідношення свого висловлювання з певною ситуацією, але й прогнозування реплік у відповідь.

Психологічними особливостями діалогу є ситуативність (визначає мотив мовлення, який, своєю чергою, є джерелом породження мовлення), реактивність (вміння спонтанно реагувати на репліки партнера, реалізувати мовленнєві функції за допомогою різних мовних і мовленнєвих засобів), синхронність (сприйняття та реагування в обміні репліками, що чергуються), економічність (використання коротких, усічених, еліптичних форм висловлювання) та експресивність (використання окличних речень, оцінних реплік, модальних слів, інтонації, вигуків внаслідок можливості бачити та чути один одного та бажання обмінятися думками, почуттями в яскравішій формі).

До комунікативних функцій діалогічного мовлення відносяться: повідомлення та запит інформації, обмін думками, враженнями, коментарями, обґрунтування своєї точки зору, пропозиції, прийняття чи неприйняття запропонованого, заперечення. Діалогічна форма мовлення передбачає, що в процесі навчання здобувачі оволодівають такими навичками та вміннями, як вільно користуватися певними штампами, характерними для цього виду мовлення, розуміти мовлення співрозмовника, швидко реагувати на висловлювання співрозмовника і продовжувати розмову, складаючи такі репліки, які б спонукали партнера відповідати на них [6, с. 38].

Ми виходимо з того, що здобувачі вищої освіти освітнього рівня “магістр” уже мають достатню лексичну основу, опанували базовою граматику, вимовою, інтонаційним звучанням мови, всім, що вони набули під час навчання в бакалавриаті. Тому їм пропонуються різні завдання, які сприяють удосконаленню набутих лінгвістичних, професійних і соціокультурних знань, сформованих навичок усного мовлення. Проте в цьому плані часом виникають труднощі, насамперед через низький рівень сформованості комунікативних умінь, і викладачам доводиться підлашуватися під наявні умови, враховувати ступінь вмотивованості самих здобувачів до навчання іноземної мови та використовувати різні прийоми і методики для залучення всіх здобувачів до розмови, добирати відповідні завдання [9, с. 223–224], аналізувати навчальні матеріали, готувати діалоги-зразки, враховуючи специфіку лексичних засобів ділової мови (її лексико-фразеологічні норми, стандартні мовні кліше) або мови за професійним спрямуванням (підмова професійного спілкування), використовуючи типові для різних ситуацій мовленнєві та мовні засоби, моделі комунікації, враховуючи вік здобувачів і рівень володіння ними іноземною мовою. Оскільки діалогічне мовлення передбачає з методичної точки зору вміння вільно користуватися певним граматичним та лексичним матеріалом, то, природно, мовленнєвому завданню передують тренувальні завдання, де необхідно спонукати здобувачів до багаторазового повторення мовленнєвого взірця та заміняти окремі елементи більш удалим варіантом. Успіх здійснення мовленнєвого спілкування залежить не лише від бажання мовця вступити в контакт, але й від уміння реалізувати мовленнєвий намір, що залежить від ступеня володіння одиницями мови та вмінням використовувати їх у конкретних ситуаціях спілкування [5, с. 61]. У діалозі, що здійснюється у вигляді спонтанного мовленнєвого спілкування, найповніше реалізуються різні мовленнєві навички та вміння; тому ведення такого діалогу ставить високі вимоги до рівня володіння мовою.

Для оволодіння діалогічним мовленням здобувачами вищої освіти освітнього рівня “магістр” курс іноземної мови для спеціальних цілей чи ділове іншомовне мовлення має охоплювати певний обсяг нормативного лексичного та граматичного матеріалу; відбір типів діалогічного висловлювання, мікродіалогів, а також набір засобів для вираження таких комунікативних намірів, як прохання, подяка, вибачення, порада тощо; відбір розвернутих діалогів-зразків, що дають змогу вступати в найтиповіші соціальні та міжособистісні контакти і підтримувати їх, оволодіти мовленнєвим етикетом; відбір тем і ситуацій спілкування для мовленнєвих дій на всіх рівнях формування діалогічного мовлення, проблем для обговорення, виходячи з того, що може здобувач обговорювати як під час навчання, так і після закінчення закладу вищої освіти. Необхідно створювати такі ситуації, в яких здобувачі, які відчули свою повну самостійність, мають використовувати іноземну мову для того, щоб підтримувати контакт з іншими здобувачами, питати і передавати різнопланову інформацію, висловлювати свої безпосередні реакції, заперечувати, підтримувати, переконувати тощо.

Виходячи з характеристики та мети навчання діалогічного мовлення та діалогу, перспективними формами навчання діалогічного мовлення, на наш погляд, можуть бути:

- діалог-розпитування, під час якого одні здобувачі ставлять запитання на запропоновану тему, а інші на них відповідають;
- переклад діалогів, побудованих не на ізольованих мовних структурах, а на так званих “діалогічних блоках”, відібраних з урахуванням основних характеристик діалогічного мовлення: еліптичності, виразності тощо;
- навчальний діалог, побудований за зразком природного діалогу, під час якого опрацьовуються граматичні структури, ключові фрази, кліше, особливості мовленнєвого спілкування та соціокультурні особливості носіїв іноземної мови, відбувається трансформація діалогу-зразка, проводиться парна чи групова бесіда; навчальні діалоги, які моделюють природні діалоги, можна поділити на такі, які здобувачі запам’ятовують повністю, частково трансформують, трансформують повністю, готують під керівництвом викладача, самостійно або спонтанно;
- викладач чи один зі здобувачів виконує роль одного зі співрозмовників, керує процесом діалогічного мовлення, маючи заздалегідь підготовлений текст бесіди на визначену тематику, тобто одну частину діалогу, інша частина діалогу не розписана і породжується здобувачами спонтанно; саме тут виявляється тісний зв’язок навчального діалогу з умовами реального спілкування;
- доцільне використання проблемних діалогів, побудованих навколо однієї цікавої та живої проблеми, які передбачають такий розподіл ролей, за якого між співрозмовниками встановилися б певні зв’язки і кожний мав би своє ставлення до проблеми; останнє зумовило б вираження таких реакцій з боку співрозмовників, як незгода, обмовки, наполегливість, нерозуміння, підтримка тощо;
- природний діалог, який відбувається між здобувачами в самостійній та вільній формі в навчальній комунікативній ситуації, що максимально наближена до природної; обидва учасники обмінюються інформацією, рівною мірою ініціативно беруть участь в акті непідготовленого (спонтанного) мовлення; кожний з них однаково впливає на спрямування змісту діалогу, висловлює думки, які вважає за потрібне повідомити, та обирає ту форму їх вираження, яка, на його думку, є найадекватнішою;
- еферентний діалог, коли співрозмовник в основному відповідає на запитання іншого співрозмовника, який регулює зміст діалогу, що більше пов’язаний з навичками монологічного мовлення;
- аферентний діалог, коли один співрозмовник є ведучим діалогу та намагається отримати необхідну інформацію від іншого співрозмовника, ставлячи відповідні запитання та реагуючи на відповіді певними

репліками, тому цей тип діалогу передбачає вміння ставити запитання, розуміти відповіді співрозмовника та висловлювати репліки, що регулюються мовленням співрозмовника;

– бесіда між викладачем та почергово з одним зі здобувачів, що оснований на темі прочитаного чи прослуханого тексту, за провідної ролі викладача (питання та відповіді);

– групова бесіда (або полілог), що оснований на темі прочитаного чи прослуханого тексту (викладач ставить запитання, пов'язані з відповіддю здобувача, або здобувач відповідає та сам ставить запитання наступному здобувачеві);

– проблемна бесіда, коли здобувачам пропонується проблемна ситуація, проблемне питання або вихідна теза, а їхнє завдання – висловити свою думку, ставлення до проблеми, захистити чи спростувати її;

– інформаційно-пізнавальна бесіда, в якій кожний здобувач або група здобувачів володіє певною частиною інформації, про яку не знають інші, але яка тематично пов'язана з іншими її частинами і становить єдине ціле; у процесі бесіди здобувачі отримують повну інформацію стосовно визначеного викладачем питання;

– бесіда-дискусія (дається ситуація, яка містить спірні питання; здобувачі діляться на групи залежно від їхніх точок зору (від їхніх позицій) на вирішення проблеми, і кожна група відстоює свою точку зору) [2];

– вільна бесіда, мета якої встановлення контакту, взаєморозуміння; вплив на систему соціальних цінностей, емоційний стан іншої людини; у соціально-культурній сфері усної комунікації вільна бесіда є основним, найбільш поширеним видом спілкування; формування вміння вести бесіду належить до однієї з найважливіших проблем методики навчання іноземної мови [1];

– метод проектної технології, що сприяє розвитку вміння працювати з різними джерелами інформації, працювати в групі та самостійно, сприяє розвитку творчості, вміння розширювати, удосконалювати та поглиблювати знання, застосовувати їх на практиці, формуванню вміння міркувати, аналізувати, узагальнювати, робити висновки, порівнювати факти, тим самим удосконалювати вміння усного мовлення, зокрема діалогічного, розвивати комунікативні навички;

– метод case-study, що передбачає аналітичну роботу над запропонованими матеріалами, опрацювання інформації, пропозицію свого вирішення певної проблеми, під час чого удосконалюються лексико-граматичні та мовленнєві вміння та навички, стимулюється спонтанне діалогічне мовлення.

Тут також можна зазначити рольові та ділові ігри, моделювання професійних комунікативних ситуацій, конференції, олімпіади, круглі столи, проблемний виклад запитань, дилеми, вправи на логічне мислення, спірні питання, метод “мостів”, проведення співбесіди, опитування чи допиту [2].

Таким чином, навчання діалогічного мовлення здобувачів вищої освіти освітнього рівня “магістр” передбачає володіння навичками і культурою ділового і професійного іншомовного спілкування, а саме формування в них мовних навичок і комунікативних умінь, здатності логічно правильно, аргументовано та ясно будувати усне висловлювання іноземною мовою в діловому та професійному контексті. Для розвитку навичок усного ділового та професійного спілкування можна використовувати різні завдання і форми, серед яких важливе місце посідають такі діалогічні форми комунікативної діяльності, як діалог-розпитування, навчальний діалог, переклад діалогів іноземною мовою, проблемний діалог, природний діалог, еферентний діалог, аферентний діалог, проблемні та інформаційно-проблемні бесіди, ділові та рольові ігри, дискусії, дилеми, проблемні запитання тощо.

Використана література:

1. Вишневецький О. І. Настільна книга для вчителя іноземної мови / О. І. Вишневецький. – Київ : Вища шк., 1992. – 152 с.
2. Зеленська О. П. Навчання іншомовної усної комунікації у вищих навчальних закладах Міністерства внутрішніх справ України у світлі загальноєвропейських вимог / О. П. Зеленська // Збірник наукових праць. – Хмельницький : НАДПСУ, 2008. – № 43. – Ч. II. – С. 93–95.
3. Зеленська О. П. Професійно спрямоване навчання англійського діалогічного мовлення у ВНЗ МВС України / О. П. Зеленська, М. Г. Кашук // Культура народів Причорномор'я : Научний журнал. – 2008. – Т. 1. – № 110. – С. 198–200.
4. Матвеева Т. В. Полный словарь лингвистических терминов / Т. В. Матвеева. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2010. – 562 с.
5. Низаева Л. Ф. Применение проектной технологии в условиях профессионально-ориентированного обучения иностранным языкам / Л. Ф. Низаева // Международный научно-исследовательский журнал : сборник по результатам XXIX заочной научной конференции Research Journal of International Studies. – Екатеринбург : МНИЖ, 2014. – № 7 (26). – Ч. 2. – С. 60–61.
6. Образцова П. И. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов / П. И. Образцова, О. Ю. Иванова. – Орел : ОГУ, 2005. – 114 с.
7. Печерская Э. П. Социальный заказ на совершенствование инновационной деятельности специалиста в современных условиях / Э. П. Печерская // Интеграция образования. – Саранск. – 2003. – № 3. – С. 42–53.
8. Скалкин В. Д. Обучение диалогической речи (на материале английского языка): [пособие для учителей] // В. Л. Скалкин. – Киев : Рад. шк., 1989. – 158 с.
9. Цилюкова М. С. Обучение на английском языке: за и против / М. С. Цилюкова, И. В. Авакумова // Символ науки. – 2016. – № 5–2 (17). – С. 221–225.
10. Clark H. H., Krych M. A. Speaking while monitoring addresses for understanding / H. H. Clark, M. A. Krych // Journal of Memory and Language. – 2004. – No 50 (91). – P. 62–81.

References:

1. Vyshnevsky O. I. (1992) *Nastilna knyha dlya vchytelya inozemnoyi movy* [A handbook for the teacher of a foreign language]. Kyiv : Vyshcha shk. 152 s. [in Ukrainian].

2. Zelenska O. P. (2008) Navchannya inshomovnoyi usnoyi komunikatsiyi u vyshchikh navchalnykh zakladah Ministerstva vnutrishnykh sprav Ukrainy u svitli zagalnoyevropeyskykh vymog [Teaching foreign language oral communication at the higher educational establishments of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the light of the general European demands]. Zbirnyk naukovykh prats. Khmelnytsky : NADPSU. N 43. Ch. II. S. 93–95. [in Ukrainian].
3. Zelenska O. P., Kashchuk M. G. (2008) Profesiyno spryamovane navchannya angliyskogo dialogichnogo movlennya u VNZ MVS Ukrainy [Professionally oriented teaching English dialogical speech at HEE of the MIA of Ukraine]. Kultura narodov Prichernomor'ya. T. 1. N 110. S. 198–200. [in Ukrainian].
4. Matveeva T. V. (2010) Polny slovar lingvisticheskikh terminov [Complete dictionary of linguistic terms]. Rostov-na-Donu : Feniks. 562 s. [in Russian].
5. Nizaeva L. F. (2014) Primenenie proektnoy tekhnologii v usloviyah professionalno-orientirovannogo obucheniya inostrannym yazykam [Using project technology under conditions of professionally oriented teaching foreign languages]. Mezhdunarodny nauchno-issledovatel'skiy zhurnal : Sbornik po rezul'tatam XXIX zaochnoy nauchnoy konferentsii Research Journal of International Studies. Ekaterinburg : MNIZH. N 7 (26). Ch. 2. S. 60–61. [in Russian].
6. Obraztsova P. I., Ivanova O. Yu. (2005) Professionalno-orientirovannoe obuchenie inostrannomu yazyku na neyazykovykh fakultetakh vuzov [Professionally oriented teaching a foreign language at non-linguistic faculties of higher educational establishments]. Oryel : OGU. 114 s. [in Russian].
7. Pecherskaya E. P. (2003) Sotsialny zakaz na sovershenstvovanie innovatsionnoy deyatel'nosti spetsialista v sovremennykh usloviyah [Social order for improving innovational activity of a specialist under modern conditions]. Integratsiya obrazovaniya. Saransk. N 3. S. 42–53 [in Russian].
8. Skalkin V. D. (1989) Obuchenie dialogicheskoy rechi (na materiale angliyskogo yazyka) : [Posobie dlya uchiteley] [Teaching dialogical speech (on the material of the English language). Kyiv : Rad. shk. 158 s. [in Russian].
9. Tsilikova M. S., Avakumova I. V. (2016) Obuchenie na angliyskom yazyke: za i protiv [Teaching using the English language: pros and cons]. Simvol nauki. N 5–2 (17). S. 221–225 [in Russian].
10. Clark H. H., Krych M. A. (2004) Speaking while monitoring addresses for understanding. Journal of Memory and Language. No 50 (91). P. 62–81 [in English].

Зеленская Е. П. Обучение иностранной диалогической речи соискателей высшего образования в нелингвистической магистратуре

В статье рассматриваются вопросы обучения иностранной диалогической речи, в частности ее форм, соискателей высшего образования в нелингвистической магистратуре, которые являются субъектами педагогической, научно-исследовательской, проектной, организационно-управленческой и других видов деятельности, в условиях современной коммуникативной парадигмы. Характеристика и цель обучения диалогической речи и диалога – составные компетентности (речевые, обучающие, организационные, интеллектуальные и компенсаторные умения), психологические особенности диалога (ситуативность, реактивность, синхронность, экономичность, экспрессивность), коммуникативные функции диалогической речи (сообщение и запрос информации, обмен мыслями, обоснование своей точки зрения, отрицание и т. п.) – обусловили выбор форм их обучения, среди которых можно выделить диалог-опрос, обучающий диалог, перевод диалогов на иностранный язык, проблемный диалог, природный диалог, эфферентный диалог, афферентный диалог, беседы и т. п.

Ключевые слова: *нелингвистическая магистратура, соискатель высшего образования, иностранный язык, диалогическая речь, формы обучения диалогической речи, компетентность, коммуникативная компетенция.*

Zelenska O. P. Teaching foreign language dialogical speech to the students taking the non-linguistic master's course

The article deals with the issues of teaching foreign language dialogical speech, particularly the forms of its teaching to the students taking the non-linguistic Master's course, who are the subjects of the pedagogic, scientific and research, project, organizational, administrative, and other types of activities, under conditions of the modern communicative paradigm. The characteristics and the aim of teaching dialogical speech and dialogues – the components of the competence in dialogical speech (speech, educational, organizational, intellectual and compensatory skills), the psychological peculiarities of a dialogue (situatedness, synchronism, responsiveness, economy, expressiveness), the communicative functions of dialogical speech (the conveyance of a piece of information, the request of information, the argumentation of one's point of view, the exchange of thoughts, the negation, etc.) – determined the choice of the forms of their teaching, among which one can single out a dialogue-questioning, an instructional dialogue, a problematic dialogue, a natural dialogue, an efferent dialogue, an afferent dialogue, a conversation, etc.

Key words: *non-linguistic Master's course, student, foreign language, dialogical speech, forms of teaching dialogical speech, competence, communicative competence.*